

Katarzyna Trybała-Zawiślak¹

XXXIII Rzeszowska Konferencja Archeologiczna „Badania archeologiczne prowadzone na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji”, Rzeszów, 28–29 marca 2017

W dniach 28–29 marca 2017 r. w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie odbyła się kolejna – już trzydziesta trzecia – konferencja z cyklu spotkań archeologicznych współorganizowanych przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego i Fundację Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego. Konferencje te mają wieloletnią tradycję, a potwierdzeniem ich wysokiego poziomu merytorycznego może być prestiżowe wyróżnienie, które w 2001 r. otrzymało Muzeum Okręgowe w Rzeszowie w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku. Jury konkursu doceniło właśnie XVII edycję Rzeszowskich Konferencji Sprawozdawczych i co niezwykle istotne – była to nagroda w kategorii dokonań z zakresu działalności naukowej (Czopek 2002: 263). Znaczenie konferencji znacząco wzrosło od 1995 r., wtedy bowiem zyskały one rangę spotkań międzynarodowych, z udziałem archeologów słowackich i ukraińskich (Czopek 2006: 286).

W trakcie konferencji prezentowane są nie tylko najnowsze wyniki badań czy sprawozdania z akcji wykopaliskowych, ale również syntetyczne ujęcia problematyki związanej z polsko-ukraińsko-słowackim pograniczem w pradziejach i średniowieczu. Podsumowywane są także wieloletnie projekty, co ważne, przy współudziale przedstawicieli innych dyscyplin naukowych: antropologów, biologów, paleobotaników, geolo-

¹ Dr Katarzyna Trybała-Zawiślak, Instytut Archeologii, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski, ul. S. Moniuszki 10, 35-015 Rzeszów, e-mail: katarzyna.trybala@archeologia.rzeszow.pl

gów, geomorfologów, etnografów, historyków sztuki, historyków i wielu innych. Ten interdyscyplinarny wymiar konferencji jest nie do przecenienia, spełnia bowiem bardzo ważną, integracyjną rolę dla osób z różnych środowisk naukowych, stając się doskonałym forum do wymiany doświadczeń i wiedzy, ale także planowania dużych, wspólnych grantów badawczych. Rzeszowskie Konferencje Archeologiczne cieszą się wciąż niesłabnącą popularnością i zainteresowaniem zarówno ze strony archeologów, jak i doktorantów oraz studentów archeologii z różnych ośrodków krajowych i zagranicznych.

Potwierdzeniem tego niech będą dane liczbowe – w 1985 r. wygłoszono około 10 referatów, zaś kilkanaście lat później, w roku 2002, było ich już 50, przy ogólnej liczbie ponad 130 uczestników (Czopek 2002: tab. 1). Od kilku lat nowym punktem programu konferencji jest również sesja posterowa, zarezerwowana dla krótkich komunikatów i sprawozdań. Należy również wspomnieć o wydawnictwie od lat szeroko znanym w środowisku archeologów – „Materiałach i Sprawozdaniach Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego” (MSROA), na łamach którego publikowane są wybrane teksty przygotowane do druku przez referentów. Ostatnio ukazał się już XXXVII tom tego czasopisma, zawierający 22 artykuły zamieszczone w trzech sekcjach: studia i materiały; sprawozdania i komunikaty; recenzje i polemiki. Różnorodność podejmowanej tematyki, międzynarodowy charakter czasopisma (odzwierciedlony zarówno w składzie komitetu redakcyjnego, jak i artykułach publikowanych w językach obcych) oraz jego wysoki poziom merytoryczny i edytorski sprawiają, że jest to obecnie jedna z najważniejszych pozycji w piśmiennictwie archeologicznym, uznana przez wszystkie ośrodki naukowe w kraju i trafiająca do wielu ośrodków zagranicznych.

Wspomniany, najnowszy tom MSROA dodatkowo dedykowany jest z okazji 60-lecia urodzin prof. dr. hab. Sławomirowi Kadrowowi, związanemu od wielu lat z rzeszowskim ośrodkiem archeologicznym (najpierw z Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, a potem z Instytutem Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego), będącemu stałym uczestnikiem Rzeszowskich Konferencji Archeologicznych. W tym miejscu nie można nie wspomnieć również i o innych archeologach, których obecność podczas konferencji ma wymiar wręcz symboliczny. Mowa tu o prof. dr. hab. Janie Machniku, który niestrudzenie, rokrocznie aktywnie uczestniczy w obradach jako przewodniczący, referent, dyskutant i słuchacz, oraz o śp. prof. dr. hab. Marku Gedlu, który w 2008 r. został, jako pierwszy archeolog, uhonorowany tytułem doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego. Profesor Marek Gedl bardzo mocno wspierał ideę utworzenia

Instytutu Archeologii, wówczas jeszcze w strukturach Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, a w odniesieniu do Rzeszowskich Konferencji Archeologicznych „był najwierniejszym ich uczestnikiem, a większości przewodniczył i prowadził obrady. Jego komentarze, rady i oceny wszyscy referenci bardzo wysoko sobie cenili. Bez przesady można chyba powiedzieć, że to właśnie one były jednym z wyróżników tych rzeszowskich spotkań, decydując o ich poziomie merytorycznym i specyficznej atmosferze” (Czopek 2008: 265).

Tegoroczna konferencja – choć już bez tak ważnej postaci, jaką był dla całego środowiska nie tylko rzeszowskich archeologów profesor Marek Gedl, jak i wielu innych osób, które pozostają w naszej pamięci – zasługuje na określenie bardzo udanej. Przyczyn można wskazać co najmniej kilka – niezwykle bogaty program z 45 referatami i 16 postarami, zróżnicowana problematyka wystąpień, bardzo wysoki poziom merytoryczny, obecność przedstawicieli wielu dyscyplin nauki oraz różnych instytucji i ośrodków badawczych zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Wśród tych pierwszych wymienić należy: Rzeszów, Lublin, Jelenią Górę, Kraków, Stalową Wolę, Sandomierz, Kielce, Poznań, Łódź i Warszawę. Ośrodki zagraniczne reprezentowane były przez uczestników przybyłych ze Lwowa, Kijowa, Halicza, Wiednia, Użhorodu, Kamieńca Podolskiego, Sankt Petersburga, Mińska i Nitry.

Tradycyjnie już obrady odbywały się w kilku blokach tematycznych związanych z poszczególnymi epokami: kamienia, brązu i wczesnego żelaza, okresu wpływów rzymskich i średniowiecza oraz czasów późniejszych, w tym dziejów najnowszych dotyczących pozostałości działań wojennych zarejestrowanych w trakcie badań archeologicznych w Lesie Puławskim. Nie zabrakło także wystąpień związanych z popularyzacją archeologii (tym razem z dziedziny filumenistyki) oraz historią archeologii (prezentacja sylwetki Jarosława Pasternaka, badacza „galicyjskiej Troi”). Pracownicy Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego prezentowali wyniki prac wykopaliskowych – dr hab. Marta Połtowicz-Bobak, prof. UR, wraz z zespołem relacjonowała najnowsze odkrycia z okresu górnego paleolitu w Polsce południowo-wschodniej (stanowisko w miejscowości Święte w pow. jarosławskim), dr Dariusz Król – problematykę datowania, systemów osadnictwa i relacji interkulturowych podkarpackich społeczności kultury pucharów lejkowatych w świetle najnowszych badań, dr Wojciech Pasterkiewicz omawiał wyniki badań niezwykle interesującego, późnoneolitycznego cmentarzyska w Sadowiu, pow. opatowski, w których biorą udział studenci odbywający swoją pierwszą (tzw. zerową) praktykę wykopaliskową. Prezentowa-

no również wyniki badań prowadzonych w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki „Przemiany kulturowo-osadnicze w dorzeczu rzeki Wiszni w epoce brązu i we wczesnej epoce żelaza w kontekście zmian prahistorycznej i wczesnośredniowiecznej ekumeny” (prof. dr hab. Sylwester Czopek wraz z zespołem), uzupełnione wystąpieniem dotyczącym badań geomorfologicznych prowadzonych w tym rejonie (dr hab. Piotr Gębica). Dr Agnieszka Půlpánová-Reszczyńska w swoim wystąpieniu podsumowała wyniki polsko-czeskich badań cmentarzyska z okresu rzymskiego w Niezabylicach, dr Michał Dzik relacjonował problematykę wczesnośredniowiecznych grobów w obudowach kamiennych z miejscowości Sasiny, pow. bielski, a prof. dr hab. Michał Parczewski prezentował uwagi o zasięgu terytorialnym kultury wielkomoławskiej. Licznie wystąpili również doktoranci Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego zarówno w części obrad, jak i w sekcji posterowej.

Już od sześciu lat ceremonii otwarcia Rzeszowskich Konferencji Archeologicznych towarzyszy ogłoszenie wyników Ogólnopolskiego Konkursu na Najlepszą Pracę Magisterską z Archeologii. Jego pomysłodawcą jest prof. dr hab. Sylwester Czopek, zaś fundatorem nagród Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego. Laureat konkursu otrzymuje nagrodę finansową, a jego praca drukowana jest w formie monografii w prestiżowej serii wydawniczej „Collectio Archaeologica Ressoviensis”; przyznawane są również wyróżnienia. W bieżącym roku poziom prac był bardzo wysoki, a jury długo obradowało w celu wyłonienia zwycięzcy. Ostatecznie pierwszą nagrodę otrzymał mgr Tomasz Gwiazda za pracę pt. „Tempus edax rerum. Utracone kościoły Krakowa wzniesione w okresie od X do XVIII wieku w świetle badań archeologicznych”, napisaną w Uniwersytecie Jagiellońskim pod kierunkiem prof. dr hab. Jacka Poleskiego. Przyznano również dwa wyróżnienia – dla mgr. Michała Szubskiego za pracę pt. „Pradziejowe górnictwo krzemienia w zachodniej części Puszczy Knyszyńskiej”, napisaną w Uniwersytecie im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego pod kierunkiem dr. Janusza Budziszewskiego oraz dla mgr Karoliny Szpunar za pracę pt. „Ogniska na stanowiskach kultury magdaleńskiej z obszaru wschodniej części Europy Środkowej”, napisaną w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kierunkiem dr hab. Marty Połtowicz-Bobak, prof. UR.

Z całą pewnością można powiedzieć, że Rzeszowskie Konferencje Archeologiczne mają wyjątkowy charakter. Świadczy o tym nie tylko ich cykliczność, ale również niesłabnąca popularność – co ważne – nie tylko w środowisku archeologów. Chętnie biorą w nich udział przedsta-

wiciele wielu dyscyplin nauki, tak w charakterze referentów, jak i słuchaczy. Licznie przybywają na nią studenci archeologii, dla których uczestnictwo w tym wydarzeniu jest świetną okazją do poszerzenia wiedzy teoretycznej i praktycznej. Mimo tak prostego w obecnych czasach dostępu do różnych informacji oraz możliwości łatwego i szybkiego komunikowania okazuje się, że wciąż istnieje potrzeba organizowania takich właśnie naukowych spotkań. Wszak towarzyszą im liczne, niekiedy dość burzliwe dyskusje czy nie mniej ważne rozmowy „kularowe”, będące niezbędnym uzupełnieniem poruszanych w trakcie konferencji zagadnień i problemów. Prezentowane są najnowsze techniki badań, nowoczesne metody eksploracji, dokumentacji i analizy źródeł, które z jednej strony istotnie poszerzają naukowe horyzonty, z drugiej zaś – stają się już standardem współczesnej archeologii. Równie istotne jest też wprowadzanie wielu ważnych informacji do obiegu naukowego, zanim jeszcze zostaną opublikowane. Wypada jedynie wyrazić nadzieję, że Rzeszowskie Konferencje Archeologiczne, które już na stałe zapisały się w kalendarzu rozmaitych wydarzeń naukowych, w dalszym ciągu będą organizowane i odwiedzane przez liczne grono osób traktujących archeologię jako zawód, profesję, pasję oraz doskonały poligon do prowadzenia interesujących, specjalistycznych i interdyscyplinarnych badań naukowych.

Literatura

- Czopek S., 2002, *Wyróżnienie dla rzeszowskich konferencji sprawozdawczych*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego” t. XXIII.
- Czopek S., 2006, *50 lat rzeszowskiego ośrodka archeologicznego*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego” t. XXVII.
- Czopek S., 2008, *Prof. dr hab. Marek Gedl doktorem honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego” t. XXIX.